

Geologitur til Rømteland og Lungdal

Av Bente Eia

Vi var 7 personer som satte kurs for Rømtland. Dagen var 15. mai, og det var et deilig sommervær. Det var meningen å treffe fam. Vistnes ved en rasteplass før Rømteland. Da det ikke var noen der da vi ankom, regnet vi med at de enda ikke var kommet.

Vi kjørte så til krysset inn til Rømteland og ventet der. Det varte og det rakk, men de kom ikke. Derimot møtte Thorstein Farestad fram, han var invitert med på turen av meg.

Mens vi ventet, fikk vi orientering om driften ved Rømteland gruver av en grei kar som bodde ved krysset.

Senere reiste vi inn til bruddet. Da vi hadde vært der en stund, dukket fam.

Vistnes opp. De hadde spist i skogen like ved rasteplassen, slik at vi ikke hadde sett hverandre.

Vi fant bl.a. følgende mineraler: Fin månestein, anatas, titanitt, pyrolusitt og

radioaktive mineraler.

Senere på dagen dro vi i vei til Lyngdal jordbruksskole. Der fikk vi studere skolens steinsamling. Tidligere lektor ved skolen, R. A. B. Styve, hadde gitt samlingen sin til skolen. Det var forøvrig Styve som var inspirator til min interesse for mineraler og stein.

Jordbruksskolens samling består av både mineraler, bergarter og fossiler, og den var absolutt verd et besøk!

Etter besøket ved Lyngdal jordbruksskole kjørte vi til et brudd ved Svennevik. Der fant vi svovelkis, magnetitt, magnetkis og skriftgranitt.

Etter hvert ble det på tide å sette kursen hjemover. Vi hadde en stopp på Kvinsheia, hvor vi fant granat, sillimanitt, flusspat og cordieritt.

På tross av lunka brus hadde vi en fin og interessant tur til Rømteland og Lyngdal. Det var synd at ikke flere var med!

Perspektivtegning, Rømteland. Pegmatitten er innsirklet og ligger i farsundtveggen til høyre for huset. Tegnet av I. Lowsow

Rømteland feltspatgruver 1916 – 56

De gamle feltspatgruvene på Rømteland ligger ca. 7 km vest for Vigeland, Vest-Agder.

Pegmatitt-bruddet ligger i et område med farsunditt (kvartysmoxitt) som har hovedmineralene kvarts, mikroklin, plagioklas, hornblende og biotitt.

Pegmatittens kontakt med farsunditten er jevn, men enkelte steder har pegmatittent utløpere i farsunditten.

Mot farsunditten har pegmatitten en ca. 5 m bred *skriftgranittsone*. Videre innover følger en sterkt *mineralisert sone* med mikroklin, plagioklas og kvarts, ca. 4 m bred. Denne sonen går så jevnt over i en *kvarts-feltspatsone*, som ender i en *sentral sone* av kvartsmasse.

I selve pegmatitten og utenfor finner man klumper av amfibolitt som er omgitt av en mineralisert sone.

I farsunditten og i de forskjellige pegmatittsonene er det funnet over 40 ulike mineraler.

I farsunditt-sonen

Albitt, apatitt, biotitt, epidot, hornblende, ilmenitt, kvarts, magnetitt, mikroklin, muskovitt, plagioklas, svovelkis, titanitt (ytro) og zirkon.

I skriftgranitt-sonen

Albitt, beryll, biotitt, clarkeitt, epidot, fourmarieritt, hornblende, kasolitt, kvarts, mikroklin, muskovitt, plagioklas og uraninitt.

I mineralsonen

Albitt, alvitt, anatas, biotitt, clarkeitt, columbitt, euxenitt, fourmarieritt, hematitt, ilmenitt, kaslitt, kvarts, magnetitt, mikroklin, muskovitt, orthitt, plagioklas, samarskitt, spessartin, titanitt (ytro), thoritt og uraninitt.

I kvarts/feltspat-sonen

Biotitt, clarkeitt, columbitt, euxenitt, fourmarieritt, kasolitt, kvarts, mikroklin, muskovitt, orthitt, plagioklas, samarskitt, spessartin, thoritt og uraninitt.

I sentral kvarts-sone

Columitt, euxenitt, hematitt, kvarts, mikroklin, samarskitt og spessartin.

I amfibolitt

Apatitt, biotitt, epidot, flusspat, hornblende, ilmenitt, magnetitt, plagioklas, svovelkis, titanitt (ytro) og zirkon.

I sonene rundt amfibolitten bl.a.

Albitt, apatitt, ilmenitt, magnetitt, mala-kon, orthitt o.a.

I pegmatitten er det også funnet druserom med kvarts i fine krystaller, kloritt, gul kalkspat m.m. Kvartskrystallene har ofte overtrekk av hematitt.

Pegmatitten på Rømteland er aldersbestemt til ca. 500 mill. år. Trolig er det eldre.

Fra bruddet er det til sammen tatt ut nærmere 2000 tonn feltspat og minst 700 tonn kvarts.

I perioden 1916 – 1922 ble pegmatitter drevet av Gustav Lundevoll, Vennesla. Driften lå nede til 1930. Fra 1930 til 1940 ble bruddet drevet av Johannes Torjesen Sør-Audnedal, nærmest som bigeskjeft ved siden av gardsbruk. I 1953 til 1956 ble bruddet drevet av A. Tverstøl, som bl.a. anla vei inn til bruddet.

Rømteland eies i dag av Else Marie Lindseth Ditlefsen, Søgne.

Kilde: SG-nytt nr. 1, 1988. NGU nr. 211/1959: «The pegmatite dyke at Rømteland».